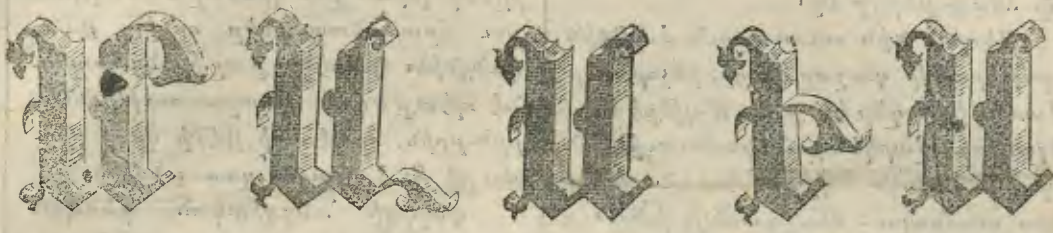

ՊԱՅՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 150 Լ	
» Գաւառացի » 160 »	
» Շաբաթ երկրորդական » 480 »	
» Երկրորդական Կ. Պոլսոյ » 75 »	
» Գաւառացի » 80 »	
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փր.	
Տարեկան ամբողջ ամսական հա-	
մար 2 դուրուշ, երկու ամսական հա-	
մար 60 փարսոյ, ամսական անդամնե-	
րու համար 40 փարսոյ:	

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԻՆՏԵՐՍԱՆՔԱՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԻՆՏԵՐՍԱՆՔԱՐԻ

Շաբաթուադարական լրագրի-
նեքը զազգիայն արտաքին գործոց պաշ-
տօնեայ Պ. Յիւլի Թաւրիտի տարր տէրու-
թեանց քով գտնուող գաղղիական դե-
պաներուն դրկած նշանաւոր շրջաբերա-
կանին պատճենը կը բերեն, որուն հա-
մառօտ քաղաքածը տուեր էր հեռա-
դիրը:

Ահաւանիկ թարգմանութիւնը.
Փարիզ 6 սեպտ.

Փարիզի մէջ կատարուած իրողու-
թիւններն այնչափ լուր կը մեկնուին
իրաց տնտրող արամաւորանութեանը,
որ անօրոտու կը համարուի անհոյ իմաստն
ու նշանաւորութիւնն երկարորէն բա-
ցատրել: Փարիզի ժողովուրդը իրիտ
երկար ժամանակէ ի վեր զսպում ան-
գիմադրելի շարժման մը տեղի տալով
ստիպողական հարկի մը հնազանդեցաւ,
այն է իր փրկութեան հարկին: Չուզեց
կորստել այն եղեւունաւոր իշխանու-
թեան հետ որ դիպողիւ իր կործա-
ւանը կը տանէր: Նախօրէն երբորդի եւ
անոր աղքատացման անկումը չլինէր,
այլ արձանագրեց յանուն իրաւանց
արդարութեան եւ հասարակաց փր-
կութեան: Եւ այս փնիւն այնպէս լու-
րակերտեց իր կանխաւ ամենուն
խոհաւորացին, որ ինկնող իշխանու-
թեան ամենէն մեծ ազդ ունեւորան-
ներէն ոչ ոք անոր օգնելու ելաւ:
Այն իշխանութիւնն ինքնին փրկել
նպատակաց ծանրութեան ներքեւ, ի
ձայն յիմարութեան անթիւ ժողովրդ-
եան, առանց կաթիլ մ'արիւն թափ-
ելու, առանց մէկու մ'իր տղատու-
թեանէն զրկուելու, եւ տեսնուեցաւ,
պատմութեան մէջ չլուսած բան, որ
այն քանի մը քաղաքացիք, որոց ժո-
ղովրդեան ձայնը մարտնչելու եւ յաղ-
թելու փառեւաւոր պաշտօնը կը յան-
նէր, բնաւ չլիջեցին այն հակառա-
կողները, որք նախորդ օրը զիրենք
հրացանի բռնել կ'ապաւնային: Զա-
նանք որ եւ է կերպիւ պատժելու ար-
ժանի չհամարելով, անհոյ կուրու-
թիւնն ու անկարողութիւնը ցոյց տը-
ւին: Բարեկարգութիւնը վայրկեան մը
չվրդովեցաւ, եւ աղքատին պոհաւորան
զօրաց եւ համայն ժողովրդին իմաս-
տութեանն ու հայրենասիրութեանը
վրայ վստահութիւնն կը ներէ մեզ
հաստատել թէ այսուհետեւ ալ չլիտի
վրդովի: Իր ամեն պարտականութեանց
զբոժող կառավարութեան մը նախա-
տինքն ու փառնորէն աղատելով, ա-
մեն մարդ կը հասկնայ որ վերջապէս
ձեռք բերուած աղքատին վեհապե-
տութեան առաջին գործն է ինքնի-
րեն հրամայել եւ իր ուժն իրաւունք
յարդելու մէջ փնտռել:

Մնաց որ, ժամանակը կ'աւելայ,
թշնամին մեր դուռը հասած է, եւ մեք
միակ մտածութիւն մ'ունինք, այն է

մեր հոգին դուրս վանել զայն. բայց
այս հարկը որ հաստատ մտք կըն-
դունինք, մեք չենք դադարելով վրայ դը-
նողը. դադարիս չէր կրէր զայն. եթէ
մեր ձայնը լուսած ըլլար, Մեք ամե-
նայն դուրս թողանք իստարութեան քա-
ղաքականութիւնը պաշտօնանցինք,
մինչեւ անգամ ժողովրդեան աչքէն
եկնելու վտանգն աշուրիտ առնուի:
այն քաղաքականութեան մէջ կը յա-
րատենք, աւելի եւս խորին համազ-
ման: Մեր սիրտը կը ճնկնայ մարդ-
կային կատարածոց տեսարանին առջեւ,
որոց մէջ կը ջնջուին երկու աղքատ
ձաղկիւններ, որք քիչ մ'աւելի ողջը-
տութեամբ եւ շատեկի աղաւտութեամբ
կրնային այս դարհուրելի աշխարհէն
ազատ պահուիլ: Չենք կրնար մեր
սրանցայտումն նկարագրելու խօսք դը-
նել մեր քաջարի զօրաց համար, որք
գերազանց հրամանատարութեան տ-
պիկարութեամբ զոհ եղան, եւ ու-
կայն աւելի մեծցան իրենց պարտու-
թեամբը: քան ամենապայծառ յաղ-
թութիւններով, ինչու որ, զիրենք
փառնորէն մէջ ձգող սխալները ծանի-
րով հանդերձ ինքզինքնին զոհ տուին,
վստմանալով ստոյգ մահուան առջեւ
եւ դադարելով պատմին իր կառավարու-
թեան աղանդութիւններէն փրկանա-
ւորելով: Փառք իրենց: Աղքատ իր թի-
ւերը կը բանայ իրենց:

Եւ այս երկուսն կառավարութիւնն
ուղեց աղքատ ու զօրքն իրարմէ բաժ-
նել բայց դժբաղդութիւնն ու պարտա-
կանութիւնը հայրենասիրութեամբ եւ
աղաւտութեամբ կնքեալ հանգիստե-
ղիկաւորութեամբ մը կը միացնեն:
այս միաբանութիւնը մեզ անպարտե-
լի կընէ: Ամեն բանի պատրաստուած,
հանգարտ ոգով կը նկատենք իրաց
փնտրելը: քանի մէջ ձգեցին մեզ: Այս
փնտրելը քանի մը խօսքով կը ձգեմ, եւ
իմ երկրիս ու երկրային դատողութեանը
կը ներկայացնեմ: Մեք պատրաստու-
մք բարձրագոյն դատապարտելինք, եւ
ժողովրդաց իրաւանցն ունեցած յաղ-
գանքն յայտնելով ինքնեցինք որ
Երբանսիա իր քաղաքին տէր թողուի,
Կուրդիքն որ աղաւտութիւնն ամենուս
կապն եւ ամենուս փոհանք ըլլայ:
Մեք համազուած էինք որ այս բարո-
յական զօրութիւններն յաղաղութիւնը
կապահովէին իստարութիւնը. բայց
իրեն հաստատութիւնն ամեն քաղա-
քացւոյ համար քաղաքացին զինուոր-
ական կազմութիւն մ'էր ընտրեալ
զուրկներ կը պահանջէինք: Այն ժա-
մանակ անյայտելի կը մնային մեր հո-
ղին վրայ: Կայսերական կառավարու-
թիւնը որ երկար ժամանակէ ի վեր
իր շահերն երկրին շահերէն դատած
էր, մեք մեք այս քաղաքականութիւ-
նը. բայց մեք ձեռք կառնուինք յու-
սարկով որ Կուրդիս փորձէն իրաւունք
իր կողմէն ալ գործադրելու իմաս-
տութիւնը կունենայ:

Բրուսիոյ թագաւորն յայտարա-
րութիւն ըրաւ թէ իր պատերազմը
զադրելոյ հետ չէր ալ կայրութեան
հետ որ հիմա գետինն ինկած է: Գաղ-
ղիոն ոտը կնքէ: Բրուսիոյ թագաւորը
կուղէ՞ շարունակել ամբարշտ կու-
մի, որ իրեն ալ գոնէ մեզի չափ փա-
սակար պիտի ըլլայ: Կուղէ՞ այս անգամ
տեսարանն ընծայել իննեւտաներով
գարու աշխարհին, ուր երկու աղ-
կար կատարեն, եւ մարդկութիւնը
բանաւորութիւնն ու գիտութիւնը
մոռնալով՝ աւերակներ ու գիտկներ
չեղծակուեն: Աղքատ է այս պատա-
կանատուութիւնն իր վրայ առնու-
ալիս: Եւ պատմութեան առջեւ
կնքէ ստապրեղէ կը կարգայ մեզ, կրն-
դունինք: Բէ մեր երկրէն մաս մը տեղ
եւ ոչ մեր բերդերէն քար մը կու-
տանք: Ամբարշտ իստարութիւնն մը
կործ պայմանաւոր մ'էր եւ իրար
ջնջելու պատերազմի մը կառավոր-
դէ: Մեք տեսական խաղաղութեան
մը համար միայն բանակցել յոնձն
կառնուինք:

Հոս մեր շահը բովանդակ էր ու-
պիւր շահն է, եւ պատմութեան ունինք
յուսարու, թէ ինքիւն ամբարշտն
կատարուեցանք աղաւտ պատմութեան
կը դուրս տեղութեանց փրկանատու-
ներուն մէջ: Բայց՝ եթէ միակ ալ մը-
նանք՝ չենք տարանար. անպիշք բա-
նակ մը, լու պատրաստուած բերդեր
եւ ամուր շրջապատ մ'ունենք. բայց
մանաւանդ երեք հարիւր հազար պա-
տերազմայնեք կուրդերն ունինք, որք
մինչեւ մէկ հազ միայն զինուորա-
պատրաստուած են: Երբոր կերթան
կրծանկան յարգանքը Սթրասպուրի
արձանին տընին տակը պատինք կը
դնեն, ոչ միայն խանդավառ սիրանայ
զգացման մը կը հետեւին, այլ եւ ա-
նանց դիւցադանական նշանաւոր կառ-
նուն. կերպնուն արժանի ըլլալ իրենց
Աղքատի եղբարց, եւ անհոյ պէս մեռնի:
Բերդերէն ետեւ պարկապենք, պա-
րկապենք ետեւ պատնէշները, փա-
րեղ կրնայ երեք ամիս գինանալ եւ
յայտնել իսկ թէ ընկնի, Գաղղիա
անոր կանչելով ոտը ելած՝ վրէժը
կառնու: Կը շարունակէ կուրդ եւ յաղ-
ճակողը կը կորնչի:

Ահա, պարոն, այս պէտք է գիտ-
նայ Եւրոպայ: Մեք իշխանութիւնն ու-
րիշ նպատակաւ չընդունեցինք. վայր-
կեան մը չէինք պահել զայն մեր ձեռ-
քը՝ եթէ փարիզի եւ համայն Գաղղիայ
ժողովուրդը մեր հաստատ որոշմանց
համաձայն չընտելինք: Մէկ խօսք
մէջ կը բովանդակեմ զանանք: Առա-
ջիկ: Առաւմտոյ որ մեզ կը քնէ, առաջի-
կապալին որ մեզ պիտի զատէ, մեք խա-
ղաղութենէ դատ ուրիշ բան չենք ու-
զեր. բայց եթէ մեր գէժ շարունակ-
ւի այս չորաշաղկապ պատերազմը զոր
մեք դատապարտած ենք, մեր պարտքը
կը կատարենք մինչեւ վերջը, եւ ես
հաստատ վստահութիւն ունիմ թէ մեր

ՊԱՅՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Դուրս գալիս լրագրաց ծանրու-	
ծախքը թմարութեան վրայ է:	
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ	
կամ որ եւ իցէ գրութիւն թմարագիր	
— Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պո-	
լիս, Չիկիլի խան, Կապիտի գրասեն-	
եակը:	
Համառ ծախքը չվճարուած նա-	
մակ չընդունուի:	

դատը՝ որ իրաւանց եւ տրդարու-
թեան դատն է, վերջապէս կը յաղ-
թանակէ:

Կը հրաւիրեմ ձեզ, պարոն, որ
որ այս մտքը բացատրէք իրոյս փնտ-
կը ձեր դեռեւան դանուած տեղիդ
կառավարութեան Պ. Կուրդիսին, եւ
այս գրոյս մէկ պատճենն անոր յոնձ-
նէք:

Բնդունեցէք...
Արտիս Էրեւոյ պարտնայ
Յիւլի Թաւրիտ

Բրուսիոյ թագաւորը վստահեցն-
աւ Օկիւսթաւ թագուհին գրած նա-
մակաւ մը հետեւեալ կերպով կը պատ-
մէ Նաթոլէն կայսեր անձնատու-
թիւնը:

«Առ թագուհին Օկիւսթաւ ի Պէր-
լին»

«Վանսրէն, հարաւորով Սէտանի
3 սեպտ. 1870

«Իմ երեք հեռագիրներէն իմա-
ցած եւս այն պատմական մեծ անցքե-
րը՝ որ կատարուեցան Կարծես թէ
երազ մ'են, թէ եւ ժամ առ ժամ աչ-
քիս առջեւ կատարուեցան:

«Երբ կը խորհիմ թէ յաջող մեծ
պատերազմէ մ'էր եւ չէի կրնար իմ
թագաւորութեան օրով աւելի փա-
ռաւոր բան մ'ապաւնել, բայց եւ այն-
պէս այսօր այսպիսի պատմական մեծ
իրողութեանց կատարումը կը տեսնեմ,
կը խնայեմ Ստամբուլ առջեւ, որ
միայն ընտրեց զիս, իմ զօրքս, եւ իմ
զախակիցներս, այս գործին կատար-
ման համար, եւ մեզ իր կամայ գոր-
ծիք ըրաւ: Այսպէս միայն կրնամ
հասկնալ այս գործը, եւ խոնարհու-
թեամբ փառք կուտամ Ստամբուլ՝ որ
մեզ կառավարողէ, եւ իր բարութեան-
նը: »

Հոս թագաւորը սեպտ. 4 ի պատե-
րազմին նկարագրութիւնը կընէ, որուն
զլխաւոր կէտերը միայն կառնունք:

«Պատերազմը կունուի սկսաւ Պա-
ղէճ Դեղին կողմէն, թէ եւ թմանք
մէջ կար, եւ քիչ քիչ սաստկացաւ:
Հարկ եղաւ Պաղէճի ամեն մէկ տու-
նեք մի առ մի առնուլ. այս պատե-
րազմը գրեթէ բոլոր օրը տեւեց: Եր-
բոր ժամ ուրիշ Սէտանի առջեւ հա-
սայ, մեծ թնդանութիւնն սկսիւր էին
Սէտանի բերդը ռմբակոծել: Այն ժա-
մանակ թնդանութի պատերազմն ամեն
կողմ տարածեցաւ եւ քանի մը ժամ
տեւեց, որոց միջոցին մեր զօրքերը
ոտն առ ոտն առաւ կերթային: Թը-
նամայն բռնած գեղերը մի սռ մը
առնուեցան, եւ կրպիկ շրջանակը հե-
տը հետէ Սէտանի բարձրակին ամ-
փոխուիլ սկսաւ: Մեր կեցած բարձր
գերդէն նայելով շատ հեռու էր պա-
տերազմին տեսարանը: Թշնամայն գի-
մարութիւնը քիչ քիչ թմանալ կ'սկը-
սէր, զոր կրնայինք հասկնալ անոր վաշ-
տերուն դահալիստար գեղերէն ու
անաւաններէն եւ քաջալիք տեսնելով:

Գաղղիացի ողջ հեծեակը օրնեքը քանի մը անգամ մեր հետեւեակազօրաց գունդերուն վրայ յարձակեցան եւ անոնց մէջ տեղերէն անցան դարձան, բայց մեր զօրքերն իրենց գիրքը պահեցին, այնպէս որ պատերազմի դաշտը մարդոց եւ ձիոց դիակներով ցանուեցաւ:

« Բանի մը կէտերու վրայ թըշնամոյն նահանջը փախուստի կերպարանք առած էր: հետեւեակի ձիաւոր, թնդանթմաձիգ, խառն ի խառն իրար մըլելով քաղաքը եւ անոր շրջակայ տեղերը կը գնէին, բայց դեռ նշան մը չէր երեւնար հասկնալով թէ թշնամին այս յուսահատական վիճակէն դուրս ելնել կուզէր անձնատուութեամբ: Ուստի հարկ եղաւ մեծ թնդանթմութեամբ քաղաքը ու միակողմէ 20 վայրկեանի չափ ետքը քաղաքը շատ կողմերէն բռնկուի էր, որ պատերազմի դաշտին ընդարձակ տարածութեան մէջ բռնկած քանի մը դեղերուն հետ դարհուրելի տալաւորութիւն մը կընէին:

« Այն ժամանակ ռմբակոծութիւնը դարձեցնել տուի, եւ տեղակալ զեդապետ Պրօնսարը պատգամաւոր շրջիցի ճերմակ գրօշակով որպէս զինանատուր ըլլալ առաջարկէ: Ճանաւանդ Պրօնսար՝ Պալիէրայի պաշտօնակալ մը պատահեցաւ, որ կուգար ինձ ծանուցանելով թէ Գաղղիացի պատգամաւոր մ'երեւցեր էր քաղաքին դուռը ճերմակ գրօշակով Պրօնսար քաղաքն ընդունուեցաւ, եւ երբոր զըլխաւոր հրամանատարը տեսնելիս զէր զինքը կայսեր ներկայացուցին, ի մեծ զարմացումն իւր: Կայսրն ինձ համար նամակ մը տալ ուղեց Պրօնսարի եւ հարցուց թէ ինչ պաշտօնով եկեր էր: « Բաղադր եւ զօրքը հրաւիրելու որ անձնատուր ըլլան կընէ Պրօնսար: Ուստի ըսաւ կայսրը, պէտք է վերադառնալ զօրքերն ներկայանալ, որ վերադառնալ Մարք—Մահանի տեղ զօրաց հրամանատարութիւնն իր վրայ առած է: Իսկ ինքն իր օղնական Բէյլ զօրքերը քիտի զրկէր ինձ իր նամակովը:

« Ժամը 7 էր երբոր Բէյլ եւ Պրօնսար քովս հասան: Պրօնսար՝ Գաղղիացի պատգամաւորէն քիչ մ'առաջ հասնելով, անկէ կրցայ ստուգել իմանալ թէ կայսրը Սէտանի մէջ էր: Կրցաւ դատել այս լուրին իմ վրայ ըրած մեծ ազդեցութիւնը: Բէյլ վար ցտակեց իր ձիէն, եւ իր կայսեր նամակէն ինձ տուաւ՝ առեցնելով թէ ուրիշ պաշտօն չունէր: Նամակը բանալէ առաջ ըսի անոր. « Բայց ես իրրեւ առաջին պայման կը պահանջեմ որ զօրքը զէնքերը վար դնէ » ըսի: Կայսեր նամակն այսպէս կիսէր. « Չիւսուլէն զօրքը չիւսուլէ զանիւր, որքա՞ն զէնքը չիւսուլէ »: Մտաշտովն համար ինքզինք իմ տրամադրութեան կը յանձնէր:

« Պատասխան գրեցի թէ մեր մէջ այս տեսակ տեսակցութիւն մը դժուարակ էր ինձ, եւ թէ կը փախաբէի իրազօր պատգամաւոր մը զրկել անձնատուութեան պայմանները սրտելու համար: Նամակս Բէյլ զօրքակցին տուէ ետեւ քանի մը խօսք ուղղեցի անոր իրրեւ ձին ծանօթի, եւ այս դէպքն այսպէս վերջացաւ: Իրազօր իշխանութիւն տուի Մարքէն անձնատուութեան պայմանները որոշելու եւ կնքելու, եւ Պրօնսարի ալ պատուիրեցի որ ներկայ գտնուի եւ զօր քաղաքական խնդրոց վրայ բանակցել պէտք ըլլայ: Ետայ ձիով գտցի կառքս նստայ եւ հոս եկայ՝ բոլոր ճանքուս վրայ հուրանելու փոխորիկէ մ'ողջունուելով: Ամեն կողմէ մեր աղագային երդը կը լուէր եւ ամեն անցած տեղերս լայնոր վառելով յանդատութեան լուսավորութիւն մ'ըրած էին: Սիրալի էր տեսարանը, ժամը 11ին

հոս հասայ եւ բանակին կենտրոն դին խմելի, որ այսպիսի յաջողութիւն մը ձեռք բերեր էր:

Սեպտ. 2 ին առաւօտուն ժամօցին պատերազմի դաշտը դադի, ինչպէս որ ժամադիր եղեր էինք, եւ Մարքէն դէմս ելաւ խառնակեակ անձնատուութեան պայմաններուն վրայ հաւանութիւններս ստանալու: Միանգամայն իմացուց ինձ թէ կայսրն առաւ օտուն Սէտանէն ելեր Տուշէրի եկեր էր: Եւ որովհետեւ Նարօլէոն ինձ հետ խօսելու կը փախաբէր, եւ Տուշէրի մօտ փոքրիկ ապարանք մը կար պարտեզով այն ապարանքը սրտելի մեր տեսակցութեան համար: Կէս օրին Մարքէն եւ Պրօնսարը քովս հասան ստորագրելու դաշտագրով: Ժամ 1 ին Քրիշի հետ ճամբայ ելայ եւ նշանակեալ ապարանքը դադի, ուր կայսրը զին գնահատեց: Այցելութիւնը քաղաքը մը տեւեց, երկուքս ալ սիրտն ելած էր՝ իրար այսպէս տեսնելուն վրայ: Այսինքն երբ տարի առաջ Նարօլէոն իր զօրութեան կառավարչականէ ետեւ այս միջոցի սրտի մէջ զգացածս չեմ կրնար բացատրել

« Այլ միտք բարով կընեմ քեզ, սիրտը միզկան, վերջապէս լով այսպիսի նամակ մը:

ԿԵՅՈՄ

Եւրոպական վերջին լրագրաց մէջ հետեւեալ լուրերը կը կարգաւորուին:

Նարօլէոն կայսրը սեպտ. 3 ին իրիկունը յատուկ շրջակաքով եւ բազմաթիւ անձնական պաշտօնակալներու եւ սպասաւորաց հետ վէճէմս հօգէի պաշտօն հասաւ, ինքը քաջաւորով վիճակի մէջ է: Գահակօրայ կայսրն ամէն առաւօտ կը շրջադայի պալատին շրջակայ պարտէզներուն մէջ: Գաղղիոյ նախկին Լուի-Ֆիլիք թագաւորին սրբիքը, Փօլէմիլի իշխանն, եւ Օմարի ու Շարթրի (Դուքսերը) յեղափոխութեան հետեւեալ օրը փախչելու հասան եւ Պ. Յիւլ Զաֆրի ներկայանալով փախչելու պաշտօնութեան գործակից ըլլալ խնդրեցին: Եւ Պ. Զաֆրը՝ յանուն կառավարութեան իմացուց անոց թէ իրենց ներկայութիւնը կրնայ չարաքար մեկնուիլ, ուստի իրենց հայրենասիրութեանը գիմարով ազգացի որ հեռանան: Այն ժամանակ արքայադէմքերը փախչէն Լոնտոն դադին:

Շարթրի պահապան զինուորները Գաղղիոյ եւ Ամերիկայի գրօշակները սրտելով՝ համալրական ցոյց մ'ըրին Ամերիկայի դեսպանին:

Գաղղիոյ պատերազմական գործոց նոր պաշտօններն Գաղղիոյ բոլոր բերդերուն մէջ դառնաւ կանոնաւոր պահապան զօրքերը փախչելու կանչեց, եւ անոնց տեղ կամաւորներ ու աղաքային պահապան զինուորներ դառնալը:

Արդէն 10000 կանոնաւոր զօրք փախչելու հասան Լիւքսեմբուրգ—Օմբէրէն, եւ հաշիւ կընեն թէ հինգ աւուր մէջ 60000 կանոնաւոր զօրք փախչելու համար զանազան կողմերէ: Մարտիկա հասած 2000 արար զինուոր փախչելու գաղտնի 500 նաւ Ալժէրի զրկուեցան հոն գտնուած բոլոր կանոնաւոր զօրքերը Գաղղիոյ բերդեր: Արդէն երեք գունդ Մահան ըստած ձիաւոր թուրն հասան:

Այս լուրը տալով հեռագիրը որ սեպտեմբեր 9 թուականն ունի, կընէ որ եթէ Բրուսիլայի տակաւին տաքընեւհինգ օր ուշանան փախչելու առջեւ հասնելու, քաղաքին մէջ 100000 կանոնաւոր զօրք եւ 200000 աղաքային պահապան զինուոր պիտի գտնեն: Լուրն մէջ 300000 հրացան գտնուեցաւ:

Բրուսիլայի զօրաց գունդերն շրջայ մը կաղմեցին Ռէնի Գերմանական եղբրը Լորանէն մինչեւ Օֆէն

պուրկ, վախնալով որ Գաղղիացի ազատ հրացանաւոր ըստած կամաւորները, որ խիստ լաւ զինեալ են եւ խիստ լաւ հրամանատարներ ունին, Ռէնը կանցնին: Պատէնցիք ալ իրենց կողմանէ պէտք եղած պատրաստութիւնները ըրին, որպէս զի Ռէնի վրայ կամար մը ձգելով Ալգաս անցնին:

Փախչելու անգղիական դեսպան Լորտ Լայնս Բրուսիլայի բանակը դընաց, բայց յաջողեւուն վրայ յոյս ունեցող չկայ:

Պ. թիէր տակաւին Լոնտոն է, Լորտ Կրանվիլի հետ ըրած տեսակցութեան արդիւնքը դեռ յայտնի չէ:

Խոսակցելու հարկով առջեւ հասած են:

Ճէնովայի Կազէթ լրագրողը կընէ թէ Կարիպալտի հետեւեալ հեռագիրը զրկեր է Գաղղիոյ կառավարութեան:

« Ինձ մէ քնչ որ դեռ կը մնայ՝ ձեր ծառայութեանը կը նուիրեմ: հրաման ըրէք: »

Մարք—Մահան մարտախորը՝ թէ եւ վերադառնաւ է, բայց ոչ չէ: Սէտանէն Պէլէիգայի (Բարբ—Պօ) գնդին կառավարչին ապարանքը փոխադրուած է, եւ հոն կը գործածուի Տիւիլին Մարք—Մահան գացեր հոն զինքը դուրս է:

Մարք—Մահան մարտախորը սեպտ. 1 ին առաւօտուն վերջին ճակատամարտին սկիզբը վերադառնալ է, ուստի այն պատերազմին դարձաւ անհրաժեշտ վրայ բնաւ աղաքայինութիւն մը չէ ունեցած:

Մարք—Մահանի դիտաւորութիւնն իր բանակը կաղմեց ետեւ՝ Շարլեն փախչելու օրը: Բայց իր բայց պատերազմի պաշտօնեայ Բալիքտո կամը չէ թողուց որ Մարք—Մահան իր այս դիտաւորութիւնն ի գործ դնէ, այլ հրաման զրկեր է որ յառաջ քաշէ:

Երբոր առողջութիւնը քիչ մը բարւոյն: Մարք—Մահան իր ձեռքն եղած վաւերական գրութիւնները սիրտի հրատարակէ, որոցմէ պիտի հաստատուի թէ Սէտանի քով Գաղղիական բանակին ջնջուելուն պատասխանատուն ինքը չէ:

Ռօշֆօր եւ իր ընկերները բանակէն աղաքեցան:

Պ. Վիլքմոր Հիւկօ սեպտ. 6 ին փախչելու հասաւ, եւ երկաթուղոյն կայարանին մէջ խիստ եռանդուն համակրութեամբ ընդունուեցաւ ժողովրդէն: Պ. Հիւկօ հետեւեալ խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնեց բազմութեան:

« Փաղաքակրթ եւ ըսելի է թէ այն օրը որ Հրատարակաւորութիւնը Գաղղիա մտնէ, ես ալ պիտի մտնեմ: Ահա մտայ:

« Երկու մեծ բաներ զիս կը կոչեն, առաջին Հրատարակաւորութիւնը երկրորդ փախչելը:

« Կուգամ հոս իմ պարտքս կատարելու:

« Ինչ է իմ պարտքս:

« Ձեռք, ամենուրեք:

« Պաշտպանել փախչելու պահէլ փախչելը:

« Փախչելու ազատելը՝ Գաղղիան ազատելէ առաջ է, աշխարհս ազատել է:

« Փախչելու մարդկութեան իսկ կիդունն է փախչել նուիրական քաղաքն է:

« Ով որ փախչելու վրայ կը յարձակի, մարդկային աղջիկ վրայ կը յարձակի:

« Փախչելու քաղաքակրթութեան մոլորաբազմ եւ յեղափոխութեան քաղաքը պէտք չէ բռնաբարութիւն լաւ յարձակումով մը փախչել պիտի յաղթանակէ ամեն մարդկու միտքով: Եւ ամեն դժուարութեանց անհեռաւորութիւնը Եղբայրութիւնը պիտի փրկէ ազատութիւնը: (Մահան կեցցենք): »

Պաղէն մարտախորն Մէյքէն իր կնոջը դրած մէկ նամակը Բրուսիլայոց ձեռքն իյնալով մէջը հետեւեալ աղաքութեան արժանի խօսք տեսնուեր է: « Որչափ ինձ վերաբերի՝ դէպքերուն պիտի սպասեմ իմ բոլոր բանակս իմ հետս է: Նարօլէոն իր արժանի պատիժը գտնելուն պէս՝ ինձ ըրած քանի մ'առաջարկութիւնները պիտի երեւան հանեմ: որով իսկոյն լաւ գիրք մը կառնուի՝ նոր կառավարութեան առջեւ: »

ՀԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Փախչել 15 սեպտ. իրիկուն:

Պաշտօնական:—Տէրութեանց բոլոր դեսպաններն իմացուցին թիւ 3 ֆալթի թէ փախչել պիտի մնան:

Թրօչի զօրքակցին ստորագրուած հրամանագիր մը կընէ թէ փախչելու պարտաւորութեան հանապազօրեայ պահանջութիւնը 70000 հազար մարդոց ձեռք պիտի կատարուի, եւ կառուցընէ թէ փախչել յարաւել ջանքով հասարակաց համայնք խորհրդով եւ 300000 հրացանով պաշտպանուած ժամանակ անմատչելի է:

Ներքին գործոց պաշտօնէին մէկ շրջաբերականը կը պատուիրէ՝ ամեն դեղերու մէջ մնայուն աղաքային պատգամն զինուորութիւն կաղմէ:

Կառավարութեան ստացած տեղեկութիւններն կիմացուի թէ Բրուսիլայի քաղաքի, Լոմբարդի, Միլանի, Բիւքարէստի եւ Միլանի շրջակայները հասանք են:

Մանաւոր տեղեկութիւններ կը ծանուցանեն թէ երէկ Միլանի եւ Միլանի մօտ կուս մ'եղեր է իւհլաններու եւ գաղղիացի կամաւորներու մէջ, իւհլաններն 20 մարդ մեռեր եւ 40 վիրաւորուել են:

Փախչելու եւ Լիւքսեմբուրգի երկուքս հաղորդակցութիւն կապեցաւ:

Փախչել 16 սեպտ.

Ներքին գործոց պաշտօնատեսէն հաղորդուած տեղեկութիւններն—Բրուսիլայոց յառաջնիկաց ձիաւորներ մինչեւ Բիւքարէստ հասան, եւ իրենց յառաջնիկաց գունդը Բիւքարէստի եւ Նեոյիլի մէջ տեղը իրրեւ: Նմանապէս Բիւքարէստի եւ Պրօս—Բրուսիլայի կողմը Բրուսիլայի յառաջնիկացներ տեսնուեցան:

Երէկ իրիկուն փախչէն բազմաթիւ զօրք գուրս ելան, հաւանական է որ այսօր կուս մ'ըլլայ:

Փախչել 16 սեպտ. իրիկուն:

Պաշտօնէից տաւած տեղեկութիւննց նայելով՝ Վիլհելմի, Տոմարի վրայ եւ Բիւքարէստի կողմերը Բրուսիլայոց յառաջնիկացներ տեսնուել են, որոց տուէն 5000 Բրուսիլայոց գունդ մը Վիլհելմի—Բիւքարէստ հասած է, 10000 Բրուսիլայոց գունդ մ'ալ նանթեջը Սառսոն պաշարուած է Բրուսիլայոց հեծեալազօրէն:

Մանաւոր տեղեկութիւններն կը կարծուի թէ Բրուսիլայի վէճանի (Փախչելու շրջակայ ամրոցներէն մէկը) դէմ յարձակում մը կը պատրաստեն:

Փախչել 16 սեպտ.

Ամերիկայի քրիստոնէի հասաւ թուրն 300 կամաւոր զօրքով եւ 7000 հրացանով:

Բրուսիլայի քրիստոնէի զօրքերը փախչելու առջեւ հասան:

Լոնտոն 16 սեպտ.

Թայիլլաղի զօրք յարաւել մը կը հրատարակէ, որուն մէջ կարծիք չի յայտնէ թէ խաղաղութիւն պիտի ըլլայ:

ԱՌԵՆՏԻՆԱՆ ՀԵՌԱՅԻՐ

Լիւքսեմբուրգ 16 սեպտեմբեր

Բանակ, Մ. Կ. Օ. 248
Ծախուած 8000 հազ.

